

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ВИПУСКНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Мудра Світлана В'ячеславівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовної підготовки
Київський Інститут Національної Гвардії України, м. Київ, Україна

У реформуванні національної системи освіти ми прагнемо до максимальної гуманізації освіти. Тобто, повернути освіту "обличчям до людей", відмовитися від репродуктивно-наукового підходу до навчання. Але найважливіше – відмовитися від думки, що студент навчається для держави. Сьогоднішній студент навчається для себе, для самореалізації в межах загальнолюдських цінностей і національних традицій.

Зараз дуже активно відбувається зміна політичних та національних пріоритетів. І вже у найближчі роки потрібно буде переглянути головну місію освіти і замислитися над формуванням ГРОМАДЯНИНА – людини, чия освіченість, стан фізичного здоров'я, моральність та відповідальність досягнуть такого ж високого рівня складності, як і ті завдання, які їй доведеться вирішувати у своєму дорослому житті за межами ВУЗу. І в цей момент особистість залишиться на одинці зі своїми прагненнями і метою життя. Тому вже на початку навчання у ВУЗі особистість повинна замислитися, а якою вона, особистість, потрібна сама собі, соціуму, роботодавцю? Звичайно ж, самореалізованою у системі освіти, у професійній діяльності, сім'ї, за місцем проживання та відпочинку.

За яких умов людина може найефективніше реалізувати себе у цих галузях? Самореалізація особистості відбудеться тоді, коли вона із задоволенням іде до школи та навчається у ВУЗі, із задоволенням працює на СВОЇЙ посаді, із задоволенням повертається до дому і проводить час у сім'ї. І на цьому етапі становлення особистості ключового значення набуває самопізнання людиною самої себе, своїх потреб та можливостей для їх досягнення.

Коли людина знає свої характерні риси особистості, свої ціннісні установки, свої здібності, принципи поведінки, темперамент, інші психомоторні якості, вона вряд чи припуститься серйозної помилки під час вибору майбутньої професії, планування кар'єри, постановки життєвих цілей, формуванні гармонійних відносин в сім'ї. Тобто, мова йде про формування "освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я, забезпечення пріоритетності розвитку людини"[1].

Але самореалізація людини пов'язана не лише із системою освіти. Вона відбувається протягом всього життя. Людина під час своєї життєдіяльності пізнає саму себе, а сім'я та система освіти можуть дати лише імпульс до самопізнання. Тобто, кожна людина прагне задовільнити власне "ЕГО". І в цьому система освіти дає поштовх людині. Спочатку через спостереження, а потім через самопізнання людиною самої себе.

У чому ж значення системи освіти у самопізнанні і, як результат, самореалізації особистості? Сучасна наука дозволяє виявити прояв деяких якостей (лідерства, організаційних здібностей) вже з дитячого садка. Спостерігаючи за дитиною, а згодом навчивши учня-старшокласника – майбутнього абітурієнта пізнавати та розвивати свої здібності, ми можемо зорієнтувати його у виборі майбутньої спеціальності. Чи може, скажімо, майбутній успішний менеджер не мати таких якостей особистості як вміння ефективно взаємодіяти з людьми (комунікативні навички), уміння проводити

аналіз різних явищ та ситуацій (аналітичні), уміння поставити реальні цілі, згуртувати колектив, підготувати його до виконання поставлених завдань (організаторські)?[2] Вже під час навчання він навчиться працювати із сучасними технологіями, технічними засобами, набуде знань з економіки. Але комунікативні та організаторські якості повинні бути вже сформовані і, додавши глибокі теоретичні знання зі спеціальності, випускник ВУЗу стане конкурентноздатним фахівцем на ринку праці, зможе задовільнити свої професійні потреби і, як наслідок, стане успішною, самореалізованою людиною і в інших галузях життєдіяльності.

Як же оцінити рівень сформованості у особистості рівень її творчості, моральності, фізичного та розумового здоров'я? Це можливо зробити за допомогою кваліметричних моделей (кваліметрія-наука про методи кількісної оцінки якісних явищ, виникла на початку ХХ ст. для вимірювання кількісною мірою якості продукції). За її допомогою можна виміряти параметри гармонійно розвиненої особистості та говорити про досягнення або не досягнення цілей у системі освіти. Сомовдосконалення та саморозвиток особистості стає процесом, за яким спостерігають і яким можна керувати при відхиленні від цілей та відповідно реагувати шляхом свідомого усунення цих відхилень. Публікації на ці теми з'явилися ще 1996 року [3], [4].

Рівень освіченості, творчого, морального та фізичного розвитку дитини пропонується почати вимірювати під час вступу до дитячого садка. Це здійснюється шляхом відповідного тестування. Але оцінити можна всі якості, крім рівня морального розвитку, який формується на основі інформації від батьків, які спостерігають за звичайною поведінкою своєї дитини по відношенню до себе, до інших, як дітей так і дорослих, до природи, тварин. Також тільки батьки можуть надати найпершу інформацію про характерні риси особистості, які вони помітили у своєї дитини.

Під час перебування дитини у дитячому садку ведеться систематичне спостереження змін параметрів розвитку особистості кожної дитини та виявлення її характерних рис та здібностей. Припустимо, початкова кваліметрична оцінка рівня освіченості дитини складала – 0.65, оцінка рівня творчості – 0.85, рівня морального розвитку – 1, фізичного розвитку – 0.35. На основі таких даних про дитину можна зробити висновки про рівень його гармонійного розвитку – він дуже низький (високий рівень наближається до 1). Отже, потрібно застосовувати відповідні корегуючі дії. Для дітей у цьому віці їх рейтинг не має особливого значення, але він безумовно важливий для батьків. Спостерігаючи таким чином за дитиною та визначаючи її рейтинг після закінчення кожної корегуючої програми, ми з'ясуємо, які параметри мають приріст, а які, можливо, зниження показників. В подальшому дані про виміри параметрів особистості передаються до школи, де вчителі, а згодом і самі учні, зможуть визначати свій рейтинг особистісних якостей. Отже, процес формування гармонійно розвиненої особистості та виявлення характерних рис особистості і здібностей дітей повинне розпочинатися у дитячому садку, продовжуватися у початковій школі, а потім у середній та старшій, а також у ВУЗі. Але якщо на базисному рівні надзвичайно вагомими є цілі підвищення творчого і, особливо, морального розвитку дітей, то у ВУЗі мова піде про посилену увагу до засвоєння професійних знань, навичок та умінь, тобто професійної освіченості. Також шляхом вимірювання з'являється можливість вирішити глобальну проблему морального та фізичного оздоровлення нації, стає реальним викликати у людей мотивацію бути здоровими, застосовуючи суперництво як головний важіль самовдосконалення. Закріпивши суперництво, яке виникає при рейтинговому

порівнянні параметрів, матеріальними та нематеріальними стимулами можна багато чого досягти на цьому шляху, беручи до уваги катастрофічний стан моральності та здоров'я людей в нашій країні.

Реалізація такого підходу до формування гармонійно розвиненої та фізично здорової особистості в системі освіти буквально змусить батьків, вихователів, вчителів, викладачів, саму особистість звернути особливу увагу на процес якісного формування цінних особистісних якостей, можливості їх розвитку з урахуванням подальшої самореалізації.

У процесі формування людського капіталу як елементу продуктивних сил суспільства освіта та професійна підготовка закріплюють у людини навички й усвідомлення особливої значимості, формують та розвивають здатність до конкуренції у сфері праці. Освоєння навичок конкурентності та формування конкурентноспроможності відбувається за три етапи:

- на першому, початковому, етапі освіти більшість населення отримує загальну середню освіту, утворюючи елементи конкуренції в процесі навчання, дошкільного та позашкільного виховання;

- на другому етапі, під час первинного професійного навчання (в профтехучилищах, ВУЗах, післядипломному навчанні) також є своя специфічна для кожного типу навчання система оцінок та атестацій, що розвиває конкурентноспроможність майбутньої робочої сили;

- на третьому етапі, під час самовдосконалення та професійного розвитку у сфері трудової діяльності, триває індивідуальне і колективне нарощення кваліфікації, вдосконалення особистих та ділових рис, що є основою підтримки конкурентноспроможності працівників.

Отже, рівень сформованості особистісних якостей, прагнення до саморозвитку і, як результат, самореалізації у різних галузях життєдіяльності пізно виявляти на стадії випуску з навчального закладу. Цей процес потрібно починати у дитячому садку, а у ВУЗі з перших же днів навчання виявляти відповідність ділових та особистісних якостей необхідним вимогам. Це дасть важливу інформацію самому студенту про рівень його розвитку та можливості до самовдосконалення (якщо відставання не дуже велике) і допоможе у прийнятті рішення про можливий вибір іншої професії. Що, в цілому, дасть можливість говорити про новий, якісний рівень освіти в Україні, який визначається якістю людського капіталу і тим, наскільки спеціаліст, який одержав диплом, самореалізується на робочому місці в рамках досягнення цілей організації, де він працює.

Список використаних джерел:

1. Державна національна програма <<Освіта>> (Україна ХХІ століття) – К.:Райдуга, 1994.
2. Охріменко А.Г. Основи менеджменту. – К.:2006, с.16-17.
3. Дмитренко Г.А. Стратегический менеджмент в системе образования.- К.: МАУП, 1999. – 176 с.
4. Ануфрієва О.Л. Оцінювання роботи загальноосвітнього навчального закладу 1-го ступеня за кінцевими результатами: Курс лекцій. – К.: Міленіум, 2003. – 32 с.
5. Кір'ян В.А., Дмитренко Г.А., Мудрая С.В. Держава і освіта: Сутність стратегічного управління на етапі трансформації // Економіка і держава, №4, 2006, с. 67-70.